MON YER ÜZÜNDƏ MÜDİLİMDƏN YÜKSƏK AD TANINMIRAM
H.ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ
Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı
30 İYUL 2004-cü il

Azərbaycan pedaqoji fikir və məktəb tarixi

Akademik Hüseyn Əhmədovun əsərlərinin I cildinə XIX əsr Azərbaycan məktəb tarixinə aid məqalələri, bəzi mülahizələri toplanmışdır. Bunlar öz yerində, amma arxivlərdə, yoldaşlarda gizlənilənləri dərindən tahlil etmək, faktlara mantiqi yanaşmaq, analitik ümumiləşdirmə aparmaq və s. öncə istedad hesabına başa gelir.

Birinci cildde akademik Hüseyn Əhmədov XIX esr Azərbaycan məktəblərinin tarixi panoramını bütün detalları ile vermişdir. Dele ki, ilk qeza məktəbləri, kand umumtəhsil məktəbləri, Şamaxı meclis məktəbi, qadın təhsili, milli dilde dərslik və tedris vesaitlerinin tertibi, sanat məktəbləri, ana dili talimi ideyasının meydana gelmesi ayrıca araşdırılmışdır. Tematikaya diqqet yetirende bu gündə müzün keçmiş sehifeleri nezərimizde canlanır. Faktdır ki, çağdaş proseslər göydəndüşmə olmur, uğurlu-uğursuz kökləri var. Müellif bu meselelери ardıcıl işlemişdir. Maraqlıdır, maarifin ayrı-ayrı helqeleri barede geldiyi nəticelerin sebablerini ön plana çekir; sebab ve netice kateqoriyası zeminde problemi ortaya qoyur. Deyek ki, qeza məktəblerinin meydana çıxma proseslerinde mühüm noqteye – müellim kadrlarının çatışmazlığına toxunur ve yazır: "Qeza məktəblerinin teşkilindeki çetinliklerden biri ve başlıcası müellim kadrlarının olmaması idi. Bu "Bakıda "Rus-Azərbaycan" məktəblərinin teşkili tarixinə dair" meqalələrini qələmə almışdır. Ciddi faktlara söykənən araşdırmada ilk növbədə maarifçilərimizin xidmətlərini görürük. Bu sırada S.M.Qənizadə (1866-1937), H.İ.Mahmudbəyov (1864-1928) və digərlərin rolunu qiymətləndirir. H.Əhmədov Keyrulla Məmmədovun, Hadi Rəfibəylinin, Əhməd Abdullayevin, Dilrubə Mustafayevanın əsərlərine diqqetsizlik qalmayıb. Bunu ona göre xatırladırıq ki, bezi pedaqoqlar sahə istinad etmekden çekinirler. Teessüf ki, bu menfi enene indi de mövcuddur.

Maktabin tedris planında rus dili ile yanaşı, İctimai-humanitar ve deqiq elmler daxil edilmişdir. Müellifin fikrince, dövlet seviyesinde bu məktəblere reğbet yox deyildi ve bu faktı vurğulayır ki, S.M.Qənizadə ve H.İ.Mahmudbəyov digər təhsil müəssisəsinde çalışmalarını bildirirler. Lakin Bakı qubernyası ve Dağıstan vilayeti xalq məktəbler direktoru rezilliğa gelmişler. Sebebse her iki pedaqoqun zehmeti hesabına yaranan "Rus-Azərbaycan" məktəblerinde işin revan getməsidi. Bu fakt arxiv senedlerine esaslanır. Heqiqetde məktəbler özünü doğrultduğu ve yüksəkliyyet onda idi, azərbaycanlı balaları dinç, kustar tehsilden tamam azad olmamışdır; beləliklə, onların dünyeyi elme, dile yiyelenmeleri yoxa enirdi. Görkemli ziyalılarımız da bu ideyanı praqmozlaşdırmışdılar. Tarix sözünü dedi: gelecek kadrların formalaşmasından yol "Rus - Azərbaycan" məktəblərinde başladı... Ümumiyyetle, məktəblər arasındakı varislik məselesine toxunan akademik H.Əhmədov "Rus-Azərbaycan" məktəbinin müveffeqiyyet qazanmasının sebebini, yeni məktəbde kohne məktəblərdeki telim-terbiye işinin mezmunu ve üsullarını bir-birile müqayisə eden N.Nerimanovun "Heyat" qezetinde (1906, N 171) çap olunmuş meqalesinden sitatlar getirir: "Bu gün cavan müellim (Qənizadə ve Mahmudbəyovu nezerde tutur – A.E.) tesisi etdikleri pedaqoqika elmine ümid bağlayıb qeyretlerini, sayelerini günü-günden artırıb balalarımıza yeni üsulla telim-terbiye verib, onların eqlini inkişaf etdirdikleri halda, kohne məktəbdar müellimler ise bala qayğısı ile uşaqların eqidelerinde seygal vermek evezine, onların zehnlerini kor etməye çalışırdılar".

Biz böyük dramaturq ve siyasi xadim, maarifçi, doktor N.Nerimanovdan yuxarıdakı fikirleri hem de o meqsedde xatırladıq ki, birincisi, son on ilde bezi "siyasetçiler" ve "xalqsevərler" metbuat sehifelerinde hay-küy qaldırmaqla meşğuldurlar; az qala Stalin repressiyasına dirıyken meruz qalan Nerman Nerimanovun tezeden teftişini meydana atmaqdadırlar. Görünür, belələri qeleminə "işsiz" saxlanmaq xatirine bu yolu seçmişler.

Məktəb tariximizde bir çox tipli məktəbler fealiyyet göstermişler. Dövrünün sosial-menevi teleblerinden ireli gelen bele tehsil müəssisələrinden "İbtidai məktəbler"i, "bazar günü məktəbləri"ni qeyd etmeliyik. Cemiyyetin savadlanmasında her birinin öz payı ve yeri olan hemin məktəblerin tarixini, strukturunu, kontingentini dequşdirmek ve paralellər aparmaq zeruri idi. Hüseyn müellim bu meselani hele 70-cl illerde hell etmişdir. "Azərbaycan İbtidai məktəblərinin meydana gelmesi tarixinden" ve "Azərbaycanda bazar günü məktəblərinin tarixi, strukturunu, kontingentini dequşdirmek ve paralellər aparmaq zeruri idi. Hüseyn müellim bu meselani hele 70-cl illerde hell etmişdir. "Azərbaycan İbtidai məktəblərinin meydana gelmesi tarixinden" ve "Azərbaycanda bazar günü məktəblərinin teşkili tarixinden" meqalələri hecmce yığcamdır, lakin ehate dairesi geniştir.

Akademik Hüseyn Əhmədovun eserlerinin I cildinde diqqet daha bir probleme yönelir. Azərbaycan dilinde dərslik ve ders vesaitinin hazırlanması problemlerine Tehsilin mezmununda ayrıca helqe teşkil eden bunların yaranma yolu hamar olmamışdır.

"Azərbaycan dili" meselesi problemdi, türkdilli xalqların ortaq dili de ola bilerdi; bu ise qorxuludu. Ele rus Bestujev-Marinski etiraf etmişdi ki, fransız diliyle Avropanı gezib-dolaşmaq mümkündürse, tatar (Azərbaycan) diliyle bütün Qafqazı başdan-ayağa gezmek çetinlik türetmez.

Peşəkar pedaqoqlara bellidir ki, derslik, o cümlede "Elifba"nın haçan ve kim terefinden yazılması polemika mövzusuna da vaxtile çevrilmişdir. H.Əhmədovla Əsed Yaqubi arasında mübahisəler bir müddet sengimemişdir. Birinci teref yazılmadığını birmenalı yazmışdır. Ve M.F.Axundova da istisna etmamişdir... akademik H.Əhmədov uzun illik arxiv araşdırmalarına esasen dərslik yazılışının milli müelliflere mexsus olmadığını göstərir. Zennimizce, akademikin qanaeti oxucular üçün mühüm obyektive çevrile bilər: "XIX esrin 30-40-cı illerinden başlayaraq bu sahede az-çox iş görmüşdüse da, metbəe yoxluğu üzünden hamen vesaitleri (dərsliklər, ders vesaitleri nezerde tutulur – A.E.) eksəriyyeti elyazması şeklinde qalmışdır. Maraqlıdır ki, bu dövrde azərbaycanlılarla yanaşı, Azərbaycan dilini az-çox bilen ve ya öyrenmeye cehd eden digər millətlerden olan müellimler de bu dilde ders vesaiti tertib ve nəşr etməye teşebbüs etmişlər". Onlardan biri de Tiflis gimnaziyasının inspektoru N.Dementyevdir (sah. 101 "Elifba") ve lüğetle birlikde qiraet kitabı işiq üzü görür (1839).

Sonralar Mirzə Kazım bey, M.Ş.Vazeh, L.Z.Budaqov, M.Əlməbər Ekzanov ve başqaları terefinden dərsliklər yazılıb nəşr olunur.

Akademik Hüseyn Əhmədov "Ana dili" dərsliyi probleminde nə qeder ciddi meqalesinde dərslik tertibinin İl marhalesinden danışır, dəyerli faktlar ortaya qoyur, A.O.Çernyayevskinin rolunu qiymətləndirir. Meşhur "Veten dili" (1883) dərsliydir bu! Beş ilden sonra bu cefakeş rus maarifçisi azərbaycanlı S.Vəlibəyovla müştərək "Veten dili"nin II hissesinin nəşrine nail olur. Akademik H.Əhmədov da bu dərsliyi dəyerlandirmiş, çağdaş zövqle bele yazmışdır: "A.O.Çernyayevskinin mühüm xidmetlərinden biri budur ki, o, ana dili teliminde sövt üsul tebiq etmiş ve buna aid metodiki göstərişler hazırlamışdır. Metodiki rəhbərlik adlanan hemen kitabça Tiflis şəherinde nəşr edilmişdir".

Əsərlərin I cildinde XIX esr məktəblərimizin yaranma ve inkişafı kontekstinde ənənəçiliyi, varisliyi ön plana çeken meqalələr az deyil. Uzun ömür yaşamış bu tehsil mebedləri bu gün de fealiyyetdedir. Sovet ideologiyasına xidmət göstərmişse, bizim onların genc nəslin tehsilindeki rolunu danmağa haqqımız çatmır. "Maarif ocaqlarımız", "100 yaşlı məktəb", "100 yaşlı Qarğabazar məktəbi", "Yüz yaşlı Vəndam məktəbi", "Qubadlıda 100 yaşlı məktəb" ve sair meqalələri arxada qalmış tehsil tariximizin möhürlənmiş senedidir; bilavasitə görkemli pedaqoqun yorulmaz, iradeli tedqiqatlarının neticeleridir.

***

I cildi oxuyub tamama yetirende ve fikrimi-tesəvvürümü, qeleme alanda tebii ki, yorulmuşdum. Bir yandan da sessiz-küysüz otağımın sükutu ovqatıma axşamüstünün ab-havasını qatdı. Kür çayından ağır-ağır axan serin hava yorğunluğumu emilcyası duydum. Ve institutun heyetinde var-gel eledim. Yamyaşıla çalan kükrar ağacları qəranlığa belənmişdi ve güman ki yazın zeif işığını iyne yarpaqlarında qizletmişdi. Nedense, qəranlıqdan çekinmedim ve bedən ruhuma da revac vermedim. İnsan qəranlıq dünyada da yaşamaya biler; bir şertle, xalqına, memleketinə yadigar qoysun gücü çatan dəyerini. Elinden geleni esirgəmesin. Necə ki, pedaqoqlarımızın – yazarların payına eserləri düşür. Ve men akademik Hüseyn Əhmədovun eserlerinin I cildini oxuyanda bu şəxsiyyeti de istisnaların elinden almadım. Bir pedaqoq, müellim kimi xidmetlerini belələşdirmeye layiqdir. Necə ki, fundamental cəxcidliyi bu qənaete tamamile haqq verir.

Allahverdi EMİNOV,
dosent, yazıçı-publisist.

"AKADEMİK HÜSEYN ƏHMƏDOV: I CİLD"

məktəblər üçün Rusiyadan çağırılmış müellimlərin tərifli attestasiyalarına ve qulluq siyahılarına baxmayaraq, onların heç de hamısı bu məktəbler üçün yararlı deyildi. Onların bir çoxu özlərinin mənəvi keyfiyyetleri ile məktəbler direktorluğunun etimadını doğrultmadı ve yerli ehalinin etimadını qazana bilmedi. Halbuki bu cehet tedris hissesinin müveffeqiyyeti üçün ilk məktəblerin tesisi zamanı çox zeruri ve vacib idi".

XIX esrde Azərbaycan tehsilinin inkişafında ayrı-ayrı qubernyalarda yerleşmiş şəhərler xüsusi rol oynamışdır: Ümumtəhsil məktəbləri adı ile fealiyyet göstərmiş bele tehsil ocaqlarının dinamikası yeni geldikde reqəmlerde ifadesini tapmışdır. O cümlede, qadın tehsili. Bu, hemin esrin 40-cı illerinə tesadüf edir. Şamaxı, Şuşa, Gəncə, Nuxa ve s. şəhərlerde mövcud olmuşdur. Xirdaxanım ve Güllübəylim adlı qadınlar axırlarını. Yeri gelmişken, her iki azərbaycanlı molla müellimlərin şəxsiyyeti barede elimizde kifayet qedər malumat yoxdur; halbuki onların isimi ebedilləştirilmelidir... Müellif "Müqeddes Nina" (Şamaxı, 30.04.1848) qız məktəbini xüsusi vurğulayır.

Müellif qadın tehsilinin mövcudluğundan ve inkişafından danışarken iki şəxsin adını: Hesen bey Zərdabini (Melikov) ve Hacı Zeynalabdin Tağıyevi ayrıca ferqlendirmişdir. Arxiv senedlerini üze çıxarmaqda birinci şəxsin 1896-cı ilin 19 yanvarında Bakı qubernatorundan erizesi ile rezilliq alır ve bir sinifli qız məktəbi açılır.

H.Əhmədov böyük maarifçi barede "Qafqaz" qezetindeki bezi sətirleri xatırladır: "Moskva Universitetini bitirmiş müsəlman Hesen bey Melikov Zərdabski Bakıda qızlar üçün Rus-Azərbaycan məktəbi açmağa icaze istəmekden ötrü Bakı qubernatoruna müraciet etmişdir".

İkinci şəxs ise öz vesaiti hesabına nəhayet Bakıda qızlar məktəbi açmağa (1897) müveffeq olur.

Akademik H.Əhmədovun eserlerinin birinci cildinde "Rus-Azərbaycan" məktəblerinin yayılması tarixi ehatəli araşdırılmışdır. Bellidir ki, məktəb tarixini işleyen bezi pedaqoqlar axırı senedlerine lazımınca varmamış, üzden getmiş, netecede dolaşıqlıqlara yol vermişler, yaxud ruslanın mövqeyinden çıxış etmişler. Akademik Hüseyn Əhmədov 70-cı illerin ortalarından məselani tedqiqat mövzusuna çevirmiş, "Rus-Azərbaycan" məktəblərinin yayılması tarixine dair", "Azərbaycan dili" məselesi problemdi, türkdilli xalqların ortaq dili de ola bilerdi; bu ise qorxuludu. Ele rus Bestujev-Marinski etiraf etmişdi ki, fransız diliyle Avropanı gezib-dolaşmaq mümkündürse, tatar (Azərbaycan) diliyle bütün Qafqazı başdan-ayağa gezmek çetinlik türetmez.

Peşəkar pedaqoqlara bellidir ki, derslik, o cümlede "Elifba"nın haçan ve kim terefinden yazılması polemika mövzusuna da vaxtile çevrilmişdir. H.Əhmədovla Əsed Yaqubi arasında mübahisəler bir müddet sengimemişdir. Birinci teref yazılmadığını birmenalı yazmışdır. Ve M.F.Axundova da istisna etmamişdir... akademik H.Əhmədov uzun illik arxiv araşdırmalarına esasen dərslik yazılışının milli müelliflere mexsus olmadığını göstərir. Zennimizce, akademikin qanaeti oxucular üçün mühüm obyektive çevrile bilər: "XIX esrin 30-40-cı illerinden başlayaraq bu sahede az-çox iş görmüşdüse da, metbəe yoxluğu üzünden hamen vesaitleri (dərsliklər, ders vesaitleri nezerde tutulur – A.E.) eksəriyyeti elyazması şeklinde qalmışdır. Maraqlıdır ki, bu dövrde azərbaycanlılarla yanaşı, Azərbaycan dilini az-çox bilen ve ya öyrenmeye cehd eden digər millətlerden olan müellimler de bu dilde ders vesaiti tertib ve nəşr etməye teşebbüs etmişlər". Onlardan biri de Tiflis gimnaziyasının inspektoru N.Dementyevdir (sah. 101 "Elifba") və lüğetle birlikde qiraet kitabı işiq üzü görür (1839).

Sonralar Mirzə Kazım bey, M.Ş.Vazeh, L.Z.Budaqov, M.Əlməbər Ekzanov ve başqaları terefinden dərsliklər yazılıb nəşr olunur.

Akademik Hüseyn Əhmədov "Ana dili" dərsliyi probleminde nə qeder ciddi meqalesinde dərslik tertibinin İl marhalesinden danışır, dəyerli faktlar ortaya qoyur, A.O.Çernyayevskinin rolunu qiymətləndirir. Meşhur "Veten dili" (1883) dərsliydir bu! Beş ilden sonra bu cefakeş rus maarifçisi azərbaycanlı S.Vəlibəyovla müştərək "Veten dili"nin II hissesinin nəşrine nail olur. Akademik H.Əhmədov da bu dərsliyi dəyerlandirmiş, çağdaş zövqle bele yazmışdır: "A.O.Çernyayevskinin mühüm xidmetlərinden biri budur ki, o, ana dili teliminde sövt üsul tebiq etmiş ve buna aid metodiki göstərişler hazırlamışdır. Metodiki rəhbərlik adlanan hemen kitabça Tiflis şəherinde nəşr edilmişdir".

Əsərlərin I cildinde XIX esr məktəblərimizin yaranma ve inkişafı kontekstinde ənənəçiliyi, varisliyi ön plana çeken meqalələr az deyil. Uzun ömür yaşamış bu tehsil mebedləri bu gün de fealiyyetdedir. Sovet ideologiyasına xidmət göstərmişse, bizim onların genc nəslin tehsilindeki rolunu danmağa haqqımız çatmır. "Maarif ocaqlarımız", "100 yaşlı məktəb", "100 yaşlı Qarğabazar məktəbi", "Yüz yaşlı Vəndam məktəbi", "Qubadlıda 100 yaşlı məktəb" ve sair meqalələri arxada qalmış tehsil tariximizin möhürlənmiş senedidir; bilavasitə görkemli pedaqoqun yorulmaz, iradeli tedqiqatlarının neticeleridir.

***

I cildi oxuyub tamama yetirende ve fikrimi-tesəvvürümü, qeleme alanda tebii ki, yorulmuşdum. Bir yandan da sessiz-küysüz otağımın sükutu ovqatıma axşamüstünün ab-havasını qatdı. Kür çayından ağır-ağır axan serin hava yorğunluğumu emilcyası duydum. Ve institutun heyetinde var-gel eledim. Yamyaşıla çalan kükrar ağacları qəranlığa belənmişdi ve güman ki yazın zeif işığını iyne yarpaqlarında qizletmişdi. Nedense, qəranlıqdan çekinmedim ve bedən ruhuma da revac vermedim. İnsan qəranlıq dünyada da yaşamaya biler; bir şertle, xalqına, memleketinə yadigar qoysun gücü çatan dəyerini. Elinden geleni esirgəmesin. Necə ki, pedaqoqlarımızın – yazarların payına eserləri düşür. Ve men akademik Hüseyn Əhmədovun eserlerinin I cildini oxuyanda bu şəxsiyyeti de istisnaların elinden almadım. Bir pedaqoq, müellim kimi xidmetlerini belələşdirmeye layiqdir. Necə ki, fundamental cəxcidliyi bu qənaete tamamile haqq verir.

Allahverdi EMİNOV,
dosent, yazıçı-publisist.

"ƏDALƏTLİ HAKİM"

Bu gün dünya xalqlarının adət-ənənelerinin, milli-mənəvi dəyerlerinin öyrenilmesinde en maraqlı ve zengin informasiya vasitelerinden biri folklor materiallardır. Xalq zekasının mehsulu olan bu sənət nümuneləri vasitesile oxucu her bir xalqın heyat terzi, dünyadeyumu, bedii-estetik baxışları ile tanış olur. Mehz bu cehetі nezere alan "Göyerçin" jurnalı dünya xalqlarının nağılımızda dilimize çevrilmesine ve öz sehifelerinde nəşrine üstünlük verir. "Ədalətli hakim" – jurnalın 6-7-ci saylarını ehate eden materiallar bu ad altında kiçikyaşlı oxucuلara tedqim edilmişdir. "Göyerçin"in kitabxanası" seriyasından buraxılmış nəşrde 13 nağıl verilmişdir. (Tercümeçi R.Yusifoğludur). İllüstrasiyalarla tedqim olunmuş kitabda hind, şotland, vyetnam, birma, İngilis, fars, kxmer, tay, laos, efqan ve koreya folklorundan nümuneler eksini tapmışdır.

"Azərbaycan müəllimi" qəzetinin redaksiyasına

Hörmetli redaksiya, menim qızım Hüseynova Günay bu il (2004-cü ilde) regionun en nüfuzlu ali məktəbi sayılan Bakı Dövlet Universitetinin biologiya fakültesini ferqlenme diplomu ile bitirmiş, biofizika ixtisası üzre magistr derecesi almışdır. BDU-nun rektoru professor Abel Məhərrəmov bu münasibetle menə bir valideyn kimi teşekkür məktubu göndermişdir. Xahiş edirem tabrikə göre , Bakı Dövlet Universitetinin rektoruna, bütün müəllimlərə professor heyetine minnetdarlığımı çatdırasınız. Menim qızımın yüksək tehsil göstəricilerine nail olması, özünü esl universitet tələbəsi kimi göstərmesi, bütövlükde BDU-nun rəhberliyinin ve müəllim-profesor heyetinin, gergin, mehsuldar emeyinin neticesidir.

Azərbaycan Respublikasının meman ve gurucusu, ümummilli liderimiz, dünya şöhrətli siyasetçi merhum H.Ə.Əliyev BDU-nun mezunu olması ile hemişe fexr etmişdir. Cenab H.Ə.Əliyev demişdir ki, "Bakı Dövlet Universiteti Azərbaycan xalqının milli servetidir." Bu universitete verilen en böyük qiymetdir. Men eminem ki, BDU-dan sonra da öz şöhretini artıracaq ve dünyanın en nüfuzlu ali məktəblərinden birine çevrilecekdir. BDU-nun bütün müəllim ve professor heyetine, Azərbaycan elminin inkişafı, tereqqisi namine, daha böyük nailiyyetler arzulayram.

Derin hörmetle:

Əbülfəz HÜSEYNOV,
valideyn.

Bu yay mövsümünde Sumqayıt şəhərindeki 14 saylı məktəbde uşaq sağlamlıq düşərgesi fealiyyet göstərir. Burada uşaqların yay tətili günlərinin maraqlı və mənalı keçməsi üçün her cür şərait yaradılmışdır.

Şəkildə: *Müəllim Mehriban Əliyeva uşaqlar arasında şahmat oynı keçirir.*

Foto S.SALMANOVUNDUR

XƏBƏRLƏR

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlet Komissiyası Ali Hərbi Məktəbə daxil olmuş abituriyentlerin siyahısını elan etmişdir. Qəbul imtahanlarında en yüksək netice 438,375 bal, minimal keçid bal 200,000 olmuşdur.

C.Naxçıvanski adına Hərbi liseyde keçirilmiş imtahanın neticeleri de açıqlanmışdır. Bakı şəhərinde en yüksək netice 431,250 bal, Naxçıvanda 372,500 bal olmuşdur. Minimal keçid balı 150,000-dir.

***

İyulun 28-de Türkiyede yeniyetmeler arasında şahmat üzre Avropa çempionatı başlamışdır. 10, 12, 14, 16 ve 18 yaş dərecelerinde keçirilen bu yarışda ölkemizi 32 şahmatçı temsil edir. Xatırladaq ki, çempionatda 36 ölkeden 912 idmançı mübarize apanır.

***

Azərbaycan şahmat məktəbinin yetirmesi olan Teymur Recəbov FIDE-nin növbeti tənlifatında en yüksək ferqlenmə şahmatçıların reytinq cedvelinde başlığı edir. Bu cedvelde ikinci yeri yene Azərbaycan məktəblisi Şəhriyar Məmmədyarov tutur.

Elçin ƏHMƏDOV

BAKI ALİ PEDAQOJİ QIZLAR SEMİNARİYASI

2004/2005-ci tedris iline aşağıdakı istiqametlere daxil olan ixtisaslaşmalar üzre ali tehsilin magistratura pillesine

qəbul elan edir

MM 000000 –
"Maarif" istiqameti üzre:
MM 010004 –İbtidai tehsilin pedaqoqika ve metodikası
MM O10005 – Sosial pedaqoqika
MM 010006 – Pedaqoqika nəzəriyyesi ve tarixi
HSM 100000
"Psixologiya" istiqameti üzre:
HSM 100001 – Ümumi psixologiya
HSM 100012 – Uşaq ve yaş psixologiyası
Magistraturada tehsil eyanidir ve tehsil müddeti 2 ildir.
Magistraturada tehsil ödənişli esaslarla apanılır.
Magistraturaya qəbul müsabiqe yolu ile apanılır. Müsabiqede bakalavr tehsil proqramının ixtisas fenler bloku daxil olan fenler üzre yazılı sorğunun nəticesi esas götürülür.
Müsabiqede cari ilde bakalavr pillesini bitirmiş, tehsil müddetinde bütün fenlerden aldığı orta qiymeti 4,0 baldan az olmayan, bitirdiyi fakültenin elmi şurasının zemanetini almış şəxsler, hemçinin bakalavr pillesini evvəlki ilde bitirmiş, bir ixtisasmat üzre iş stajına malik olan ve tehsil müddetinde bütün fenlerden aldığı orta qiymeti 3,8 baldan az olmayan qızlar iştirak ede bilerler.
Magistraturaya müsabiqede iştirak etmek isteyen şəxs aşağıdakı senedleri teqdim etməlidir:
– *rektorun adına erize;*
– *3x4 ölçüde 4 eded fotoşəkil;*
– *ali tehsilin bakalavr pillesini bitirməsi haqqında diplom ve diploma elave, yaxud onları əvəz edecek senedin sureti (2004-cü il mezunları üçün);*
– *emek kitabçasından çıxarış (işleyenler üçün);*
– *fakülte elmi şurasının zemaneti (2004-cü il mezunları üçün);*
– Şəxsiyyet vesiqesi (passport) ve ali tehsilin bakalavr pillesini bitirmek haqqında diplomun esli şəxsen teqdim edilir.

Senedlerin qəbulu 02 avqust 2004-cü il tarixden 09 avqust 2004-cü il tarixedek apanılır.

Müsabiqe 21 avqust 2004-cü il tarixde saat 10[00]-da BAPQS-in binasında apanılacaqdır.

Müsabiqenin şertleri haqqında etraflı melumat almaq üçün M.Senani küçesi 14, otaq N1 312-ə müraciet etmek olar.

Əlaqe telefonu:
95-30-02; 94-69-86
REKTORLUQ

OXUYUN, NƏTİCƏ ÇIXARIN!

Plyve podaqra xəstəliyine səbəb olur

Alkoqollu içiklerden sui-istifade edilməsi insanın baş beyninden tutmuş böyreklere qedər bütün orqanlara ve sistemlere ziyandır. Bu artıq heç kəsi təəccüblendirmir. Lakin spirtin ve onunla bağlı xəstəliklerin "hadəflerinin" siyahısı daim genişlenir. Amerika alimləri müayyen etmişlər ki, alkoqollu içiklerin tez-tez qəbul edilməsi oynaqların praktiki olaraq müalicə edilə bilməyen xəstəliye-podaqraya səbəb olur.

Massaçusets merkezi hospitalında 50 minden çox insanın iştirakı ile aparılmış araşdırma göstərmişdir ki, müntəzəm olaraq alkoqollu içiklər (ilk növbede "yüksək dereceli" içiklər yox, adi pivə) içen adamların qanında azotun mübadiləsinin son mehsullarından biri olan sidik cövhərinin miqdarı kəskin şəkilde artır. Oynaq toxumalarında yığılıb qalan sidik cövhəri şişkinlik ve fasiləsiz ağrılarla müşayət olunan xroniki ətlabda neticələnir. Portlandlı rehberi doktor Dayon Çol "VVC" mükbirine demişdir: "Son 30 ilde inkişaf etmiş ölkelerde podaqra xəstəliyine tutulma hallarının sayı bir neçe dəfə artmışdır. Bizde olan məlumatlara göre, bu vəziyyetin bir sebebi alkoqoldan istifade edilməsinin artmasıdır..."

Qazlı içiklər xərçeng xəstəliyine səbəb olur

Hindistanlı tedqiqatçılar iddia edirler ki, uzun müddet tərkinde karbon turşuları olan limonad ve ya kola kimi spirtsiz içiklər içen adamların xərçeng xəstəliyine tutulması riski xeyli artır. ABŞ ahalisinin qidalanma ile bağlı vərdişlərini müayinə eden alimler bu qənaete gelmişlər ki, son 50 ilde ölkede ehalinin hafizelerine düşen qazlı içiklərin istehlakı 450 faiz artmış, son 25 ilde qida borusunun xərçeng xəstəliyine tutulma hallarının sayı ise 570 faiz artmışdır.

Bu alkoqolsuz içiklər medəni alave turşu ile doldurur. Netiecede, mədə partlayır ve qida borusunun toxumalarını dağıdır. 20 il müddetinde günde 2 banka koka-kola isen adamların sehhetine dözülməyen dərəcə zərər əlbet. Bundan elave, bu içiklər içiklərin tərkibinde şəkerin miqdarı çox yüksək olduğu üçün onlar leng tesir göstəren esi kalori lombalandır.

Hamburger uşaq mədəsinin düşmənidir...

Sürəti qidalanma üzre İstanbulda işləyən Mak-Donalts tipli istiməlak müəssisələrinde tez-tez qidalanan uşaqlar çəmi hamısı ferdi əsaslı ağrılardan, (RAV) tez-tez ayıyıq çekirlər. Digər tərəfdan meyve ve tərəvəzlerle zengin olan pəhriz abdominal ağrıların tezliyinin azalmasına kömek edir. Baylor Colleoje of Medicjns kollecinden olan (Nyuston,Texas) doktor Hoda M.Malayt ve onun hemkarları 5-15 yaşlarında olan 900 məktəbli arasında rəy sorğusu keçirmişdir. Her gün dedi meyveler yeyen uşaqlarla müqayisede hefede azı iki dəfə meyve yeyen uşaqlarda RAV tezliyi 2,2 dəfə yüksək olmuşdur. Sürəti qidalanma müəssisələrine her gün geden uşaqlar arasında abdominal ağrıdan əziyyət çekenlerin say onların bu cür müəssisələrə hefede yalnız bir dəfə geden yaşıdları ile müqayisede 50 faiz yüksək olmuşdur.

Hazırladı: ƏDALƏT.

H.M.RAMAZANOV

Tanınmış pedaqoq, müharibe ve emək veteranı, Azərbaycan Respublikasının emekdar müellimi Hacalı Mehəmməd oğlu Ramazanov ömrünün 85-ci ilinde dünyasını deyişmişdir.

H.Ramazanov 1919-cu ilde İsmayıllı rayonunun Cülyan kendinde anadan olmuş, Şamaxı Pedaqoji Texnikumunu bitirerek 1938-ci ilden müellimlik fealiyyetine başlamışdır. 1941-1943-cü illerde Böyük Veten müharibesinde iştirak etmiş, yaralanmış, orduda 7 medalla təltif olunmuşdur. Müharibeden sonra H.Ramazanov tehsilini davam etdirmiş, Azərbaycan Pedaqoji Institutunu bitirərek fakültesini bitirmiş, yeniden pedaqoji fealiyyete başlamışdır. Onun müəllimlik keyfiyyetleri nezere alınaraq defelerle ireli çekilmiş, rayonun bir sıra umumtəhsil məktəblerinde rehber vezifelere teyin olunmuşdur. O, uzun iller rayonun Zanqı, Müşgəmir, Müdrü, Gülyan, Lahıc qesebe, şəher 1, 2 saylı orta məktəblerinde tedris işləri üzre direktor müavini ve direktor işlemekle hemin məktəbləri qabaqcıl tedris müəssisələri kimi tanıda bilmişdir.

H.Ramazanov öz ixtisasını derinden bilen ve onu şagirdlere sevdiren müellim olmuşdur. Doğma tebietin zengin flora ve faunasını şagirdlere hevesle öyredər, məktəbde tecrübeçilik işlerinin teşkilina xüsusi diqqet yetirerdi. O, rehberi olduğu məktəblerde geniş yardımçı teserrüfat sahəleri yaratmış, meyve bağları salmış, rayonun digər məktəblərinde de bu işlerin canlandırılmasının teşebbüskarı olmuşdur. Hacalı müellimin şagirdlerinin tecrübeçilik işləri defə-defə keçmiş SSRİ XTNS-nin qızıl ve gümüş medallarına layiq görülmüşdür. Məktəbyanı tedris-tecrübe sahesinde tecrübeçilik işlerinin teşkili ile eləqedar maraqlı məqaleler derc etdirmiş, kitabları nəşr olunmuşdur.

H.Ramazanovun yetirmeleri respublikanın ali məktəblerinde müəllim ve elmi işçi kimi fealiyyet göstərirler.

Xidmetleri nezere alınaraq ona Azərbaycan SSR emekdar müellimi kimi fexri ad verilmişdir.

Qabaqcıl məmur xadimi, ali kateqoriyalı müellim olan H.Ramazanov rayonun ictimai heyatında da yaxından iştirak edərdi. O, uzun iller rayon mühəribe ve emək veteranları şurasının sedri olmuşdur.

Tecrübeli pedaqoq, gözel insan, şərefli ve mənalı heyat yolu keçmiş Hacalı Ramazanovun eziz xatirəsi onu tanıyanların qelbinde daim yaşayacaqdır.

Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyi,
İsmayıllı Rayon Təhsil Şöbəsi.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN DƏNİZ BALIQ SƏNAYESİ TEXNİKUMU

2004-2005-ci TƏDRİS İLİ ÜÇÜN AŞAĞIDAKI İXTİSASLAR ÜZRƏ TƏLƏBƏ QƏBULU

ELAN EDİR:

Nı	İxtisasların adları	Əsas təhsil bazisi (9 sinif)		Orta təhsil bazası	
		Əyani	Ödənişli	Əyani	Qiyabi
		Dövlet hesabı	Ödənişli	Dövlet hesabı	Ödənişli	Dövlet hesabı	Ödənişli
1	Dəniz gəmi sürücüsü	+	+	+	+	+	+
2	Gəmi energetik qurğularının istisman	+	+	-	-	+	+
3	Mühasibat uçotu ve audit	+	+	-	-	+	+
4	Gömrük ekspertizası (Balıqçılıq ve su neqliyyatında)	+	+	+	+	-	-
5	Balıqçılıq (Balıqçılıq ve su neqliyyatında)	+	-				
6	Hüquq mühafizə fəaliyyəti (Balıqçılıq ve su neqliyyatında)	+	-	-	-	+	+

Teləb olunan senedler:
9-cu sinif bazası: 1. Tibbi arayış; 2. Şəhadətnamə (9-cu sinif); 3. 4 eded (3x4) şəkil; 4. Doğum haqqında şəhadətnamə.
11-ci sinif bazası: 1. Attestat; 2. 4 eded şəkil; 3. Pasport ve ya şəxsiyyet vesiqesi; 4. Hərbi bilet.
Əlave melumat almaq istəyenler texnikuma müraciet ede bilerler.
Ünvan: Bakuvi küçesi 18, 6 saylı uşaq xəstəxanasının yanı.
Qeyd: + işarəsi ixtisaslar ve təhsil bazaları üzre qəbulu göstərir.
Telefonlar: 64-79-51; 64-91-86, 64-36-56; 64-36-54.

MÜDİRİYYƏT

"AZƏRBAYCAN DİLİ VƏ ƏDƏBİYYATI TƏDRİSİ", № 2

Nəşre başlamasından yarım esrlik bir vaxt keçen jurnalın bulluk ikinci sayı "Rəsmi sözə" rubrikası ile açılır. İlk sahelerde Azərbaycan dili ve ədəbiyyatı fenlerinden olimpiadaların neticeleri – qəlblerin (I-IV yerleri tutanların) adlanın-soyadlarını aks etdiren siyahı derc olunmuşdur.

Şəşirdin savadlığının elamətlerinden biri onda orfoqrafik vərdişlerin yaradılmasıdır. Bele vərdişlerin möhkəmləndirilməsinde poetik-praktik çalışmaların rolu böyükdür. Dosent E.Maqsudovun məqalesi bu mövzuya hesr olunmuşdur. Pedaqoji elmler namizedi A.Hacıyevin "Kitabi-Dede Qorqud"da bağlı növbeti qəlem mahsulu da elmi-metodik dəyeri ile diqqeti çekir. Müellif meqalede ayrı-ayrı kelmelerle bağlı açıqlamaları vermişdir.

*Metodika ve iş tecrübesi ile bağlı bölmede A.Əmirli ve V.Qurbanovun adabi teleffuz sistemine dair, K.Quliyevanın